

Komentarz Ośrodka Badań Azji Centrum Badań nad Bezpieczeństwem Akademii Sztuki Wojennej

5 października 2020

Irańskie manewry *Zolfeghar 99* i obrona wybrzeża Makran

W dniach 10-12 września odbyły się manewry *Zolfeghar 99* połączonych rodzajów sił zbrojnych armii (Artesz). Ćwiczenia odbyły się na terenie wybrzeża Makran, czyli półpustynnego wybrzeża rozciągającego się od Cieśniny Ormuz aż do portu Czabahar przy granicy z Pakistanem. Na wybrzeżu Makran rozwijana jest nowa infrastruktura wojskowa, która ma dać Islamskiej Republice Iranu (IRI) zdolność do projekcji siły daleko poza Cieśninę Ormuz – w Zatoce Omańskiej i na Morzu Arabskim. Wynikające z tego zagrożenie dla rywali i wrogów IRI jest realne, jeśli weźmie się pod uwagę kierunki rozwoju pocisków manewrujących, szczególnie przeciwokrętowych.

Podczas manewrów nie zaprezentowano nowego sprzętu poza: bezzałogowcem *Simorgh*, okrętem podwodnym *Fateh* oraz nową generacją pocisków przeciwokrętowych *Nasr*. Istnieje rozsądne prawdopodobieństwo, że w innych manewrach w 2021 lub 2022 r. zademonstrowane zostaną nowe generacje pocisków balistycznych i manewrujących (*Solejmani* oraz *Abu Mahdi*).

Rozwój infrastruktury wojskowej na terenie wybrzeża Makran ma doprowadzić do sytuacji, w której obrona np. marynarki wojennej USA mogłaby zostać potencjalnie przeciążona asymetrycznymi ilościowo i jakościowo uderzeniami irańskich pocisków manewrujących.

Manewry *Zolfeghar 99* odbywały się w dniach 10-12 września na terenie Makran, czyli półpustynnego wybrzeża rozciągającego się od Cieśniny Ormuz aż do portu Czabahar przy granicy z Pakistanem. Łączna powierzchnia przeznaczona na *Zolfeghar 99* obejmowała 2 mln km². W trakcie ćwiczeń *Zolfeghar 99* wykonywano ofensywne działania na morzu oraz w ramach połączonych działań sił powietrznych, marynarki oraz sił lądowych Artesz – Armii

Islamskiej Republiki Iranu. Obok Artesz równolegle istnieje Korpus Strażników Rewolucji Islamskiej (KSRI), znany potocznie jako Gwardia.

Manewry *Zolfeghar 99*

W trakcie *Zolfeghar 99* trenowano zajmowanie okrętów i desant morski, w tym wysadzenie żołnierzy i transporterów na brzeg przy użyciu kutrów i okrętów transportowych. W ćwiczeniach wziął również udział okręt podwodny irańskiej produkcji (oddany do użytku w 2018 r.) klasy *Fateh* oraz nowy bezzałogowiec *Simorgh*, który posłużył do wykonania działań bojowych oraz nakierowywania na cel obiektów na morzu¹. W ramach wykonywanych operacji wykorzystano także bezzałogowce marynarki *Kaman-12*, *Ababil-3*, *Karrar* oraz samoloty bojowe sił powietrznych marynarki (F-4), które ćwiczyły ataki na ruchome cele morskie, a także trenowano użycie pocisków typu manewrujących i antybalistycznych². Doniesienia o wystrzeleniu pocisków manewrujących pojawiają się w odniesieniu do miniaturowego okrętu podwodnego klasy *Ghadir*. Mimo to irańskie dowództwo twierdzi, że *Fateh* jest zdolny do wystrzelenia rakietowych pocisków przeciwokrętowych *Nasr* nowej generacji, które powstały w ramach projektu *Dzask 2*³.

Wojska lądowe Artesz dokonały zniszczenia celu ćwiczebnego (dronów) przy użyciu pocisków obrony powietrznej *Szalamcze*, a także ostrzału celów na morzu przy użyciu przeciwokrętowych pocisków cruise klasy *Ghader*⁴. Brak jest jednak doniesień o użyciu w ćwiczeniach bezzałogowca lądowego *Haidar-1*, którego zaprezentowano podczas manewrów *Zulfeghar-e Welajat* w listopadzie 2019 r.⁵

Najprawdopodobniej nie testowano natomiast nowych pocisków *Hadż Ghasem* (lub *Szahid Solejmani*, ziemia-ziemia, zasięg ok. 1400 km, możliwie nowa generacja *Fateh-110*, czyli wcześniejszych *Zelzal-2* i *9K52 Luna-M*) oraz *Szahid Abu Mahdi* (przeciwokrętowy ziemia-woda, zasięg ok. 1000 km, możliwie nowa generacja pocisków *Soumar*, czyli pierwotnie *Kh-55*), choć mają rzekomo zostać niebawem już przekazane do użytku⁶.

Znaczenie manewrów *Zolfeghar 99*

Przed rozpoczęciem ćwiczeń dokonano nowej nominacji na stanowisku dowódcy południowo-wschodniej części kraju. Został nim drugi generał brygady Artesz Amir Gholamalian, przejmując obowiązki swego poprzednika, Amira Mehdiego Memarbasziego⁷. O samym gen. bryg. Gholamalianie wiadomo niewiele, ale do 2008 r. prawdopodobnie był dowódcą 88. dywizji pancernej w Zahedanie, po czym objął obowiązki zastępcy dowódcy południowo-wschodniej części kraju. Nominacja Gholamalianego wydaje się być zatem naturalnym awansem, zważywszy na 35-letnią służbę swego poprzednika.

Przeprowadzenia manewrów *Zolfeghar 99* nie należy, wbrew doniesieniom medialnym, odczytywać jako propagandowego pokazu siły czy groźby skierowanej do sąsiednich państw. Można jednak domniemywać, że za sformułowaniem planu *Zolfeghar 99* mogło stać zeszłoroczne stacjonowanie w Zatoce Perskiej amerykańskiego okrętu *USS Boxer*, który brał także udział w ćwiczeniach w Kuwejcie, Dżibuti oraz w Jordanii (*Eager Lion*), podczas których trenowano m.in. desant morski (11th Marines Expeditionary Unit)⁸.

Choć *Zolfeghar 99* były najwyraźniej udane, to nie zaprezentowano zbyt wiele nowego sprzętu. Pamiętać przy tym należy, że Iran ma niewielkie zdolności do przeprowadzenia skutecznego desantu na państwa po drugiej stronie Zatoki Perskiej. Powodów do przeprowadzenia tak ryzykownej operacji, przy mocno ograniczonych zasobach sprzętowych sił powietrznych Artesz i KSRI, władze w Teheranie mają zdecydowanie niewiele. Bardziej prawdopodobnym powodem przeprowadzenia tych ćwiczeń jest kontynuacja programu treningowego, który ma rozwijać jak najszersze spektrum zdolności. Wspólne manewry rodzajów sił zbrojnych Artesz *Zolfeghar 99* wydają się bardziej wskazywać na przygotowanie do scenariusza, w którym część terytorium Iranu, np. wyspa lub kawałek wybrzeża, zostały zajęte przez wrogie siły. Zważywszy na dotychczasowe doświadczenia historyczne Iranu oraz antycypowane zagrożenia, np. możliwość zajęcia jednak z kluczowych wysp w Cieśninie Ormuz (Gheszm, Hengam, Larak, Ormuz), wydaje się, że ćwiczenie takiego scenariusza nie jest nieracjonalne.

Marynarka wojenna Artesz stanowi jeden z najbardziej kapitałochłonnych rodzajów sił zbrojnych w ramach planu modernizacji zaprezentowanego w 2017 r. przez ministra obrony

IRI Amira Hatamiego, choć z pewnością nie dorównuje wydatkom, które są przeznaczane na wiodące projekty Korpusu Strażników Rewolucji Islamskiej. Planowo, wg. ustawy o budżecie IRI na rok 2020/21 kwota przeznaczona na modernizację marynarki Artesz miała najprawdopodobniej wynieść przynajmniej ok. 270 mln dolarów (po kursie 42,000 IRR za 1 USD). Nie wiadomo jednak, czy ze względu na wydatki związane ze zwalczaniem SARS-CoV-2 w Iranie kwota ta nie została lub nie zostanie w przyszłości uszczuplona.⁹ O ile warunki gospodarcze w najbliższych latach na to pozwolą, można spodziewać się nie tylko dalszej modernizacji posiadanych okrętów marynarki Artesz, lecz także budowy kolejnych fregat (lub FSGM/korwet w zal. od metodologii klasyfikacji) klasy *Moudż* oraz okrętów podwodnych klasy *Fateh*.

Zolfeghar 99 a wybrzeże Makran

Nie bez powodu irański sztab przeprowadził *Zolfeghar 99* właśnie na wybrzeżu Makran. Obok rewitalizacji, restrukturyzacji i modernizacji irańskiego przemysłu zbrojeniowego oraz sprzętu będącego w posiadaniu Artesz oraz IRGC, jednym z głównych projektów jest właśnie rozwój infrastruktury na tym obszarze. W ostatnich latach w Makran powstawały kolejne bazy marynarki wojennej – w Konarak przy Czabaharze, Dżasku i Bahlu. Najnowszym obiektem tego typu jest baza w Sirik, ale zdjęcia satelitarne pokazują, że powstaje prawdopodobnie kolejny tego typu obiekt przy miejscowości Hodżdan¹⁰. Ani plany modernizacji floty marynarki Artesz, ani budowy nowych portów (współużytkowanych przez Artesz i KSRI) koncepcyjnie nie są czymś nowym. Wydaje się jednak, że plany te nabrały tempa około 2007-9 r., gdy władze w Teheranie prawdopodobnie dokonały rewaluacji zagrożeń dla bezpieczeństwa Islamskiej Republiki i określenia działań, które mogłyby wzmocnić regionalną pozycję Iranu. Zdjęcia i lokalizacje ww. obiektów na mapie zostały umieszczone po sekcji *Wnioski*.

Rozwój infrastruktury wojskowej na terenie Makran nie jest bez znaczenia, ponieważ każda kolejna baza podnosi zdolność Iranu do projekcji siły daleko poza Cieśninę Ormuz, na obszarze Zatoki Omańskiej oraz Morza Arabskiego. Niemal pewnym jest to, że wraz z rozbudową infrastruktury Artesz powstawać będą także obiekty KSRI, a duża część z nich i tak jest już wykorzystywana przez nie wspólnie lub jest przynajmniej komplementarna.

Oznacza to, że ewentualne działania marynarki KSRI mogą być lepiej wspomagane przez np. większe jednostki marynarki Artesz (np. przy zajmowaniu okrętów handlowych, w misjach ratunkowych, przy zwalczaniu piractwa i przemytu, etc.). Najprawdopodobniej wiązać się to będzie także ze zwiększeniem możliwości prowadzenia rozpoznania oraz walki elektronicznej. Cięższe warunki gospodarcze niekoniecznie jednak muszą spowodować spowolnienie rozwoju infrastruktury wojskowej, ponieważ inwestycje w budowę nowych obiektów dla wojska pobudzają branżę budowlaną oraz powiązane z nią branże przemysłu oraz usług, a towarzyszyć temu może także rozwój inwestycji cywilnych. Władze Iranu podjęły zresztą już decyzję o skupieniu się na inwestycjach infrastrukturalnych pomimo kryzysowych warunków ekonomicznych, ponieważ zmuszone są poprzez wydatki publiczne dążyć do pobudzania wzrostu gospodarczego¹¹. Choć za główny cel obrano rozwój sektora energetycznego oraz metalurgicznego, to naturalnym argumentem przemawiającym za utrzymaniem dalszych inwestycji w infrastrukturę wojskową jest konieczność zabezpieczenia rozwijającego się przemysłu petrochemicznego oraz morskich szlaków handlowych.

Wnioski

- Ćwiczenia *Zolfeghar 99* deklaratorywnie miały obejmować działania ofensywne i defensywne. Powinny być jednak postrzegane jako obronne lub kontrofensywne, zważywszy na stan irańskich siłach powietrznych.
- Należy spodziewać się, że podczas przyszłorocznych podobnych manewrów Artesz lub KSRI zaprezentowane mogą zostać kolejne, nowe lub zmodyfikowane, pociski raketowe (np. *Solejmani* lub *Abu Mahdi*).
- Stopniowy rozwój infrastruktury wojskowej na wybrzeżu Makran może stwarzać większe zagrożenie dla m.in. marynarki wojennej USA, szczególnie przy wykorzystaniu mobilnych platform na lądzie przenoszących pociski ziemia-woda.
- Iran będzie w przewidywalnej przyszłości posiadał większe zdolności w zajmowaniu statków handlowych.

- Rozwinąwszy infrastrukturę wojskową na wybrzeżu Makran, Iran uzyska większą zdolność do wywierania presji na państwa sąsiednie, które uzależnione są od tranzytu przez Cieśninę Ormuz.
- Prace i postępy poczynione w zakresie przeciwokrętowych pocisków balistycznych i manewrujących oraz bezzałogowców wskazują na to, że Iran dąży do ilościowo-jakościowego asymetrycznego przeciążenia zdolności defensywnych okrętów marynarki USA operujących w Zatoce Perskiej i Omańskiej.

Łukasz Przybyszewski – analityk ds. Azji Zachodniej w Ośrodku Badań Azji

¹ *Zniszczenie celów na odległych wodach przez bezzałogowca Simorgh, Nowy bezzałogowiec wojsk lądowych Artesz pierwszy raz obecny podczas ćwiczeń* (pers.), Tasnim News Agency, 11.09.2020, <https://tn.ai/2346235> [dostęp: 5.10.2020],

Operacja desantowa (pers.), Tasnim News Agency, 10.09.2020, <https://tn.ai/2345637> [dostęp: 5.10.2020].

² *Zakończyły się ćwiczenia Artesz Zulfeghar 99* (pers.), Tasnim News Agency, 12.09.2020, <https://tn.ai/2346972> [dostęp: 5.10.2020],

Bezzałogowiec Kaman jest gotowy do oddania do użytku, operacje sił powietrznych Artesz podczas ćwiczeń Zulfeghar 99 (pers.), Tasnim News Agency, 11.09.2020, <https://tn.ai/2346234> [dostęp: 5.10.2020],

Zniszczenie celów na powierzchni morza przez samoloty NEHAJA podczas ćwiczeń Zulfeghar 99 (pers.), Tasnim News Agency, 10.09.2020, <https://tn.ai/2345650> [dostęp: 5.10.2020],

Andrew Hanna, *Iran Tests Weapons During War Game*, The Iran Primer USIP, 14.09.2020,

<https://iranprimer.usip.org/blog/2020/sep/14/iran-tests-weapons-during-war-game> [dostęp: 5.10.2020].

³ *Podczas ćwiczeń Zulfeghar 99 wyrzelando z Ghadir pocisk cruise* (pers.), Tasnim News Agency, 11.09.2020, <https://tn.ai/2346236> [dostęp: 5.10.2020].

⁴ *Wyrzelando pocisku Ghader podczas ćwiczeń Zulfeghar 99* (pers.), Tasnim News Agency, 11.09.2020, <https://tn.ai/2346231> [dostęp: 5.10.2020],

Udane uderzenie pociskami obronnymi Szalamcze podczas ćwiczeń Artesz Zulfeghar 99 (pers.), Tasnim News Agency, 10.09.2020, <https://tn.ai/2345648> [dostęp: 5.10.2020].

⁵ *Wykorzystanie dronów obronnych podczas ćwiczeń Zulfeghar; Udany test pojazdu kamikadze Haidar-1* (pers.), DefaPress, 20.11.2019, <https://dnws.ir/370642> [dostęp: 5.10.2020],

Pojazd-samobójca Haidar – nowy środek obronny Artesz w operacjach lądowych (pers.), DefaPress, 21.11.2019, <https://dnws.ir/369028> [dostęp: 5.10.2020].

⁶ Masao Dahlgren, *Iran Reveals New Ballistic, Cruise Missiles, CSIS Missile Defense Project*, 24.08.2020, <https://missilethreat.csis.org/iran-reveals-new-ballistic-cruise-missiles/> [dostęp: 5.10.2020],

Minister obrony: pociski Szahid Solejmani i Abu Mahdi wzmacni siły zbrojne (pers.), JavanOnline, 13.09.2020, <https://www.javann.ir/004H8c> [dostęp: 5.10.2020].

⁷ *Ogłoszono nowego dowodzącego bazą Południowy-wschód Artesz* (pers.), Tasnim News Agency, 17.08.2020, <https://www.tasnimnews.com/fa/news/1399/05/27/2329138/> [dostęp: 5.10.2020],

Pożegnanie i przywitanie dowódcy sztabu regionalnego Południowy-wschód NEZAJA; fotografie (pers.), Tasnim News Agency, 17.08.2020, <https://tn.ai/2329638> [dostęp: 5.10.2020].

⁸ *USS Boxer ARG, 11th MEU complete exercise Eager Lion 2019*, U.S. Marine Corps Website, 9.09.2019, <https://www.marines.mil/News/News-Display/Article/1955291/uss-boxer-arg-11th-meu-complete-exercise-eager-lion-2019/> [dostęp: 5.10.2020],

USS Boxer ARG, 11th MEU conduct amphibious landing exercise in Djibouti, U.S. Marine Corps Website, 28.08.2019, <https://www.marines.mil/News/News-Display/Article/1945866/uss-boxer-arg-11th-meu-conduct-amphibious-landing-exercise-in-djibouti/> [dostęp: 5.10.2020].

⁹ Łukasz Przybyszewski, *Obronność i bezpieczeństwo w budżecie Islamskiej Republiki Iranu na rok 2020/21*, Raport Ośrodka Badań Azji CBB ASzWoj, 7.2020, s.25-25, 35.

¹⁰ Patrick Sykes, *Iran's Revolutionary Guard Opens New Base on Hormuz Strait*, Bloomberg, 24.09.2020, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-09-24/iran-s-revolutionary-guard-opens-new-base-on-hormuz-strait> [dostęp: 5.10.2020].

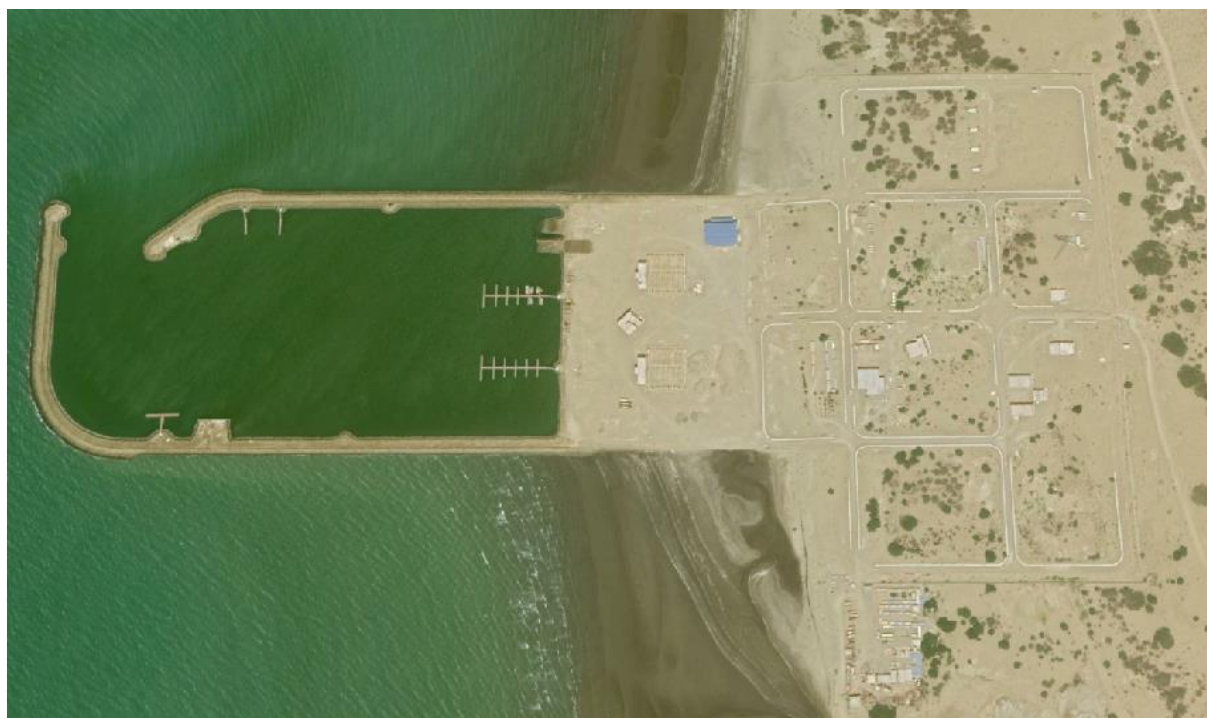
¹¹ *Iran opted for infrastructure investment despite economic woes: Rouhani*, PressTV, 27.07.2020, <https://www.presstv.com/Detail/2020/07/27/630534/Iran-Rouhani-infrastructure-investment-sanctions> [dostęp: 5.10.2020].

Grafika 1. Lokalizacje baz morskich wzdłuż wybrzeża Makran

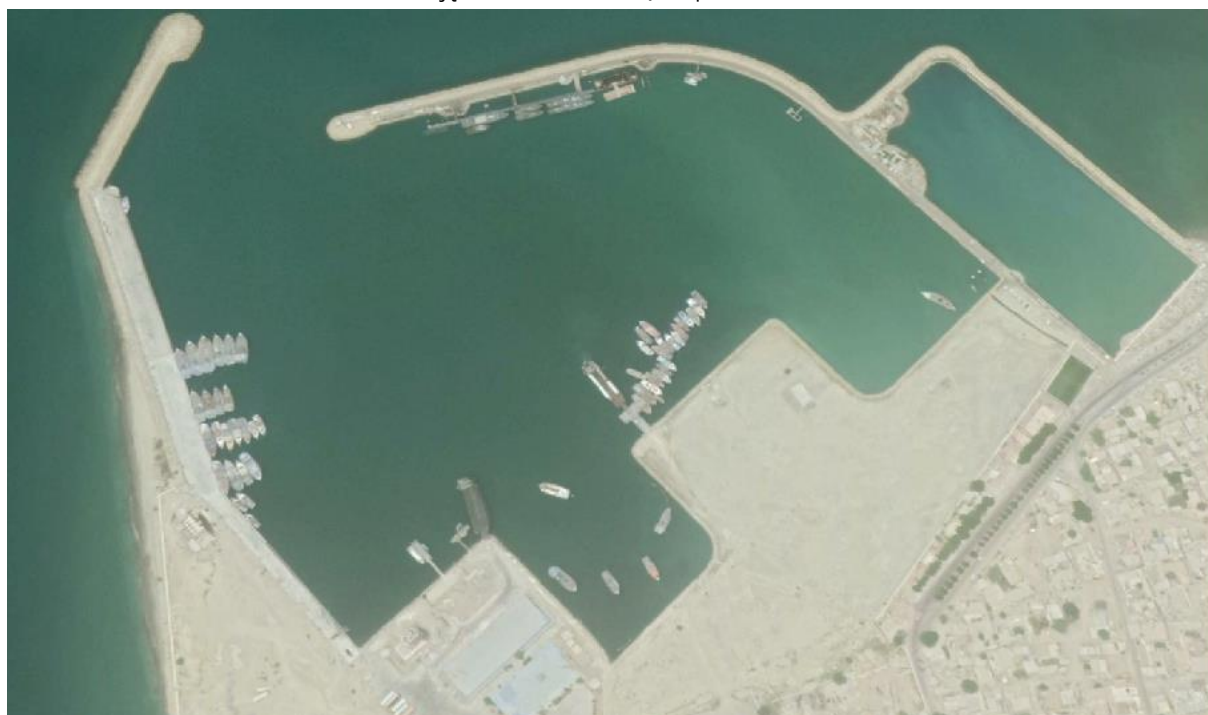
Źródło: Google, opracowanie własne

Zdjęcie 1. Port w Sirik, lipiec 2019 r.

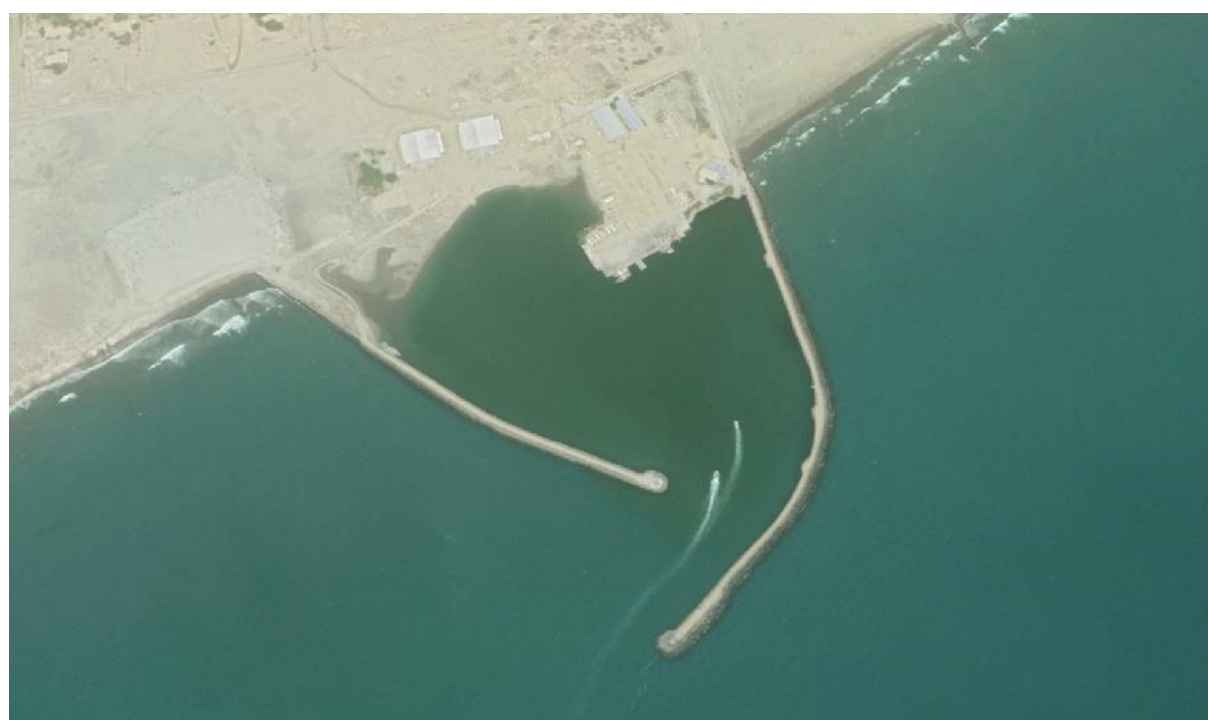
Źródło: Google/Maxar

Zdjęcie 2. Port w Dżask, sierpień 2020 r.

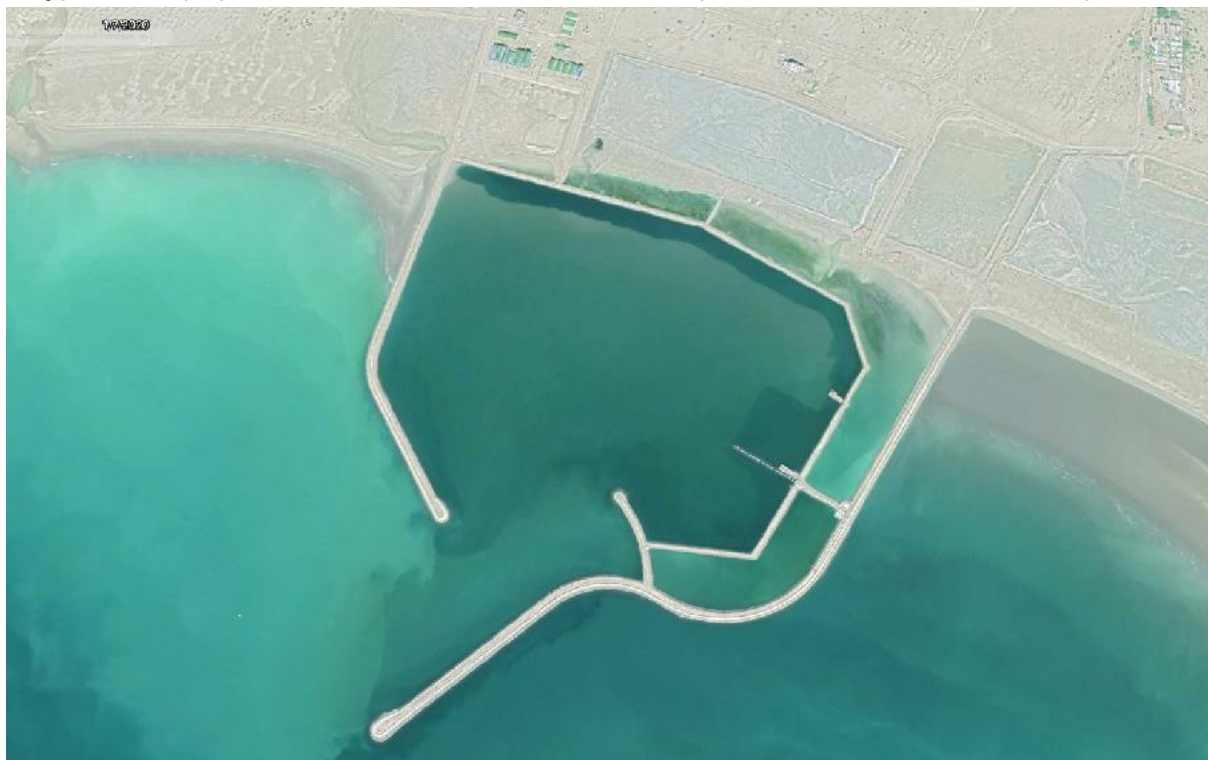
Źródło: Google/Maxar

Zdjęcie 3. Port przy Bahl (okolice Dżask), prawdopodobnie obiekt KSRI, sierpień 2020

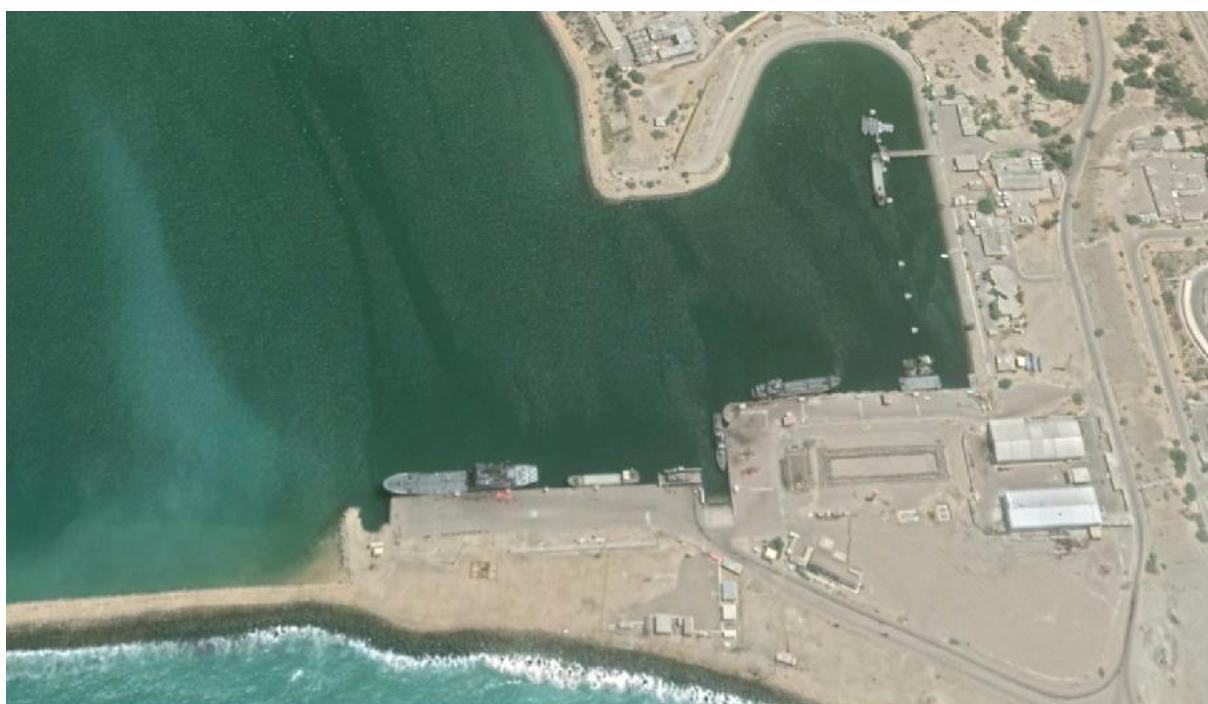
Źródło: Google/Maxar

Zdjęcie 4. Port przy Hodżdan (na wsch. od Bahlu), w budowie, przeznaczenie obiektu nieznane, styczeń 2020

Źródło: Google/Maxar

Zdjęcie 5. Port przy Konarak, lipiec 2020

Źródło: Google/Maxar

Asia Research Centre Commentary Center for Security Studies War Studies University

Łukasz Przybyszewski

October 5, 2020

Iranian Zolfeghar-99 exercises and defense of the Makran coast

On September 10-12, the combined armed forces of the Iranian army (Artesh) undertook the Zolfeghar-99 manoeuvres. The exercises were conducted on the Makran coast, a semi-arid area stretching from the Strait of Hormuz to the Chabahar port near the border with Pakistan. It should be added that new military infrastructure is being developed along the Makran coast to give Iran the ability to project power far beyond the Strait of Hormuz – in the Gulf of Oman and the Arabian Sea. The resulting threat to Tehran's rivals and enemies is real, given the directions of development of cruise missiles, especially anti-ship variants.

However, no new equipment was presented during the manoeuvres, except for the Simorgh UAV, the Fateh submarine and the new generation of Nasr anti-ship missiles. It seems likely that new generations of ballistic and cruise missiles (Soleimani and Abu Mahdi) will be demonstrated during manoeuvres in 2021 or 2022.

Harsher economic conditions do not necessarily slow down the development of military infrastructure in IRI, as investments in new facilities for the military stimulate the construction industry and related branches and services and may also be accompanied by the development of civil projects. In recent years, new naval bases have been built in Makran – in Konarak near Chabahar, Jask and Bahl. The newest facility of this type is the base in Sirik, but satellite photos show that there is probably another facility of this type being constructed in the vicinity of Hojdan (cf. the maps above). The development of military infrastructure on the Makran coast is expected to lead to a situation where the defence of, for instance, the US Navy could potentially be overburdened by quantitative and qualitative asymmetric strikes by Iranian anti-ship cruise missiles.